

УДК: 614.2(477):328.186

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-298-5(2)-50

ІВАНОВА Н. В.

Національний університет «Чернігівська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0001-6622-7310>e-mail: ivanova.nat.vlad@gmail.com

ЦИФРОВІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ ЯК ФАКТОР ПРОТИДІІ КОРУПЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Стаття присвячена дослідженню впливу явища «корупція» в державних органах влади на забезпечення економічної безпеки України. Розглядаються питання цифровізації регіональних господарських систем та значення використання цифрових інструментів у сфері запобігання та подолання корупційних ризиків. У статті проаналізовано підходи до дефініції «корупція», наведено результати оцінки економічного та антикорупційного ефекту від запровадження електронного урядування. Цифровізація регіональних господарських систем, в умовах децентралізації владних повноважень набули вагомому впливу у контексті зазначених процесів попередження та подолання корупційних проявів. Автором обґрунтовано необхідність зміцнювати інституційний базис подолання корупційних ризиків, який передбачає розвиток трьох рівнів: антикорупційне законодавство, антикорупційну інфраструктуру та цифровізацію антикорупційної діяльності. Розроблено рекомендації щодо підвищення ефективності антикорупційної політики, що ґрунтуються на виявлених чинниках потенційної відмови споживачів публічних послуг від їх цифровізації.

Ключові слова: корупція, економічна безпека, регіональна господарська система, цифровізація, антикорупційне законодавство, антикорупційна інфраструктура, цифровізація антикорупційної діяльності.

NATALIIA IVANOVA

Chernihiv Polytechnic National University

DIGITALIZATION OF REGIONAL ECONOMIC SYSTEMS AS AN ANTI-CORRUPTION FACTOR AND ENSURING ECONOMIC SECURITY OF THE STATE

The article is devoted to the study of the impact of the phenomenon of "corruption" in state authorities on ensuring the economic security of Ukraine. The issue of digitization of regional economic systems and the importance of using digital tools in the field of preventing and overcoming corruption risks are considered. The article analyzes the approaches to the definition of "corruption", gives the results of the assessment of the economic and anti-corruption effect of the introduction of electronic governance. The author substantiates the need to strengthen the institutional basis for overcoming corruption risks, which involves the development of three levels: anti-corruption legislation, anti-corruption infrastructure and digitization of anti-corruption activities. Taking into account the strategy of decentralization of power and the transfer of many decisions to the regional level, the digitalization of regional economic systems acquires special importance, and the economic and anti-corruption effects are formed in the triad of "citizens-business-state", which are manifested in the form of saving time, costs and the emergence of new opportunities development and self-realization. It was found that users may prefer the traditional offline procedure due to the lack of access to the Internet, the desire to receive prompt feedback (for example, regarding the completeness of the package of documents and their correctness), as well as if they want to resort to corrupt actions (for example, to speed up receiving a service). Among the factors external to the consumer, one can note the insufficient adaptability of services for digitalization (not all services can be provided qualitatively without personal contact); legal and administrative imperfection of the services themselves, which are translated into online format; the presence in the chain of officials who have the right to make a decision; and the presence of deficiencies in the functioning of the e-government infrastructure. Recommendations for increasing the effectiveness of the anti-corruption policy have been developed, based on the identified factors of the potential refusal of consumers of public services from their digitalization.

Keywords: corruption, economic security, regional economic system, digitalization, anti-corruption legislation, anti-corruption infrastructure, digitalization of anti-corruption activities.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Не тільки економічна безпека України, але й національна безпека країни в цілому безпосередньо залежить від ефективності запобігання та боротьби з проявом корупції на всіх рівнях органів державної та місцевої влади й у всіх сферах соціально-економічної діяльності суспільства. Протягом останніх років в Україні спостерігається значний прогрес у реалізації політики подолання корупції. Особливого значення у цьому набувають процеси цифровізації, зокрема надання публічних послуг. Відтак, результативність заходів залежить від синергічної взаємодії у триаді «держава-бізнес-суспільство», зокрема на рівні регіональних господарських систем, які в умовах децентралізації владних повноважень набули вагомому впливу у контексті зазначених процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання економічної безпеки країни, а також фактори, які утворюють ризики її порушення, є центральним питанням, вирішуваним у наукових дослідженнях багатьох вітчизняних вчених. Актуальність

цього напрямку посилилась останніми роками, що пов'язано з підписанням Угоди про Асоціацію з ЄС, однією з основних вимог якої було подолання корупційних ризиків. Корупція становить загрозу не тільки економічній безпеці України, але й всьому світовому економічному та політичному простору. А отже, є глобальною проблемою. Шляхам усунення загроз та зміцнення економічної безпеки в контексті корупційних ризиків серед інших вітчизняних вчених присвятили свої роботи З. Варналій [1], З. Гбур [2], І. Мазур [3], Л. Парфентій [4], О. Попело [5], Г. Самійленко [6], В. Шакур [7], Г. Шведова [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

З урахуванням процесів децентралізації та розширення владних повноважень місцевих органів управління, проблематика економічної безпеки в регіональних господарських системах потребує досліджень науковців як в аспекті подолання корупції, так і сучасних тенденцій цифровізації та ролі цифрових інструментів у процесах зниження ризиків корупційних проявів.

Формулювання цілей статті

Метою даної статті є розробка теоретико-практичного базису запобігання проявам корупції в органах влади всіх рівнів як фактору ризику економічної безпеки, зокрема в контексті тенденцій цифровізації регіональних господарських систем.

Виклад основного матеріалу

Незважаючи на існуюче різноманіття підходів до дефініції «корупція», одностайним є визначення як соціальне явище, яке проявляється у використанні посадовими особами свого службового положення, статусу й авторитету займаної посади в корисливих цілях для особистого збагачення чи в групових інтересах. Визначальною ознакою таких осіб є наявність повноважень на виконання державних, управлінських, владних та/або розпорядницьких функцій. Проблема подолання корупції є актуальною не тільки для нашої країни. Починаючи з 1996 р., у світовому нормативному полі було ратифіковано вісім конвенцій, спрямованих на запобігання та боротьбу з проявами корупції. Однак серед всіх міжнародних антикорупційних інструментів найбільш широким охопленням є Конвенція ООН проти корупції [9]. У цьому документі (ст.15-25) корупція трактується як прояв наступних діянь:

- підкуп національних та іноземних державних посадових осіб та посадових осіб міжурядових організацій;
- розкрадання, неправомірне привласнення або інше нецільове використання майна державною посадовою особою;
- зловживання впливом і службовим становищем;
- відмивання доходів, здобутих злочинним шляхом;
- приховування та перешкодження здійсненню правосуддя.

Цивільна Конвенція про боротьбу з корупцією визначає її як прями чи опосередковані вимогання, пропонування, дачу або одержання хабара чи будь-якої іншої неправомірної вигоди або можливості її отримання, які порушують належне виконання будь-якого обов'язку особою, що отримує хабар, неправомірну вигоду чи можливість мати таку вигоду, або поведінку такої особи [10].

Наряду з ратифікованими актами міжнародного права, вітчизняна практика боротьби з корупцією ґрунтується на розвиненій нормативно-правовій базі. Так, в 2014 році був прийнятий Закон України «Про запобігання корупції», в якому корупція визначається як «...використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [11].

У розробленій та затвердженій Стратегії економічної безпеки України до 2025 року [12], корупція визнана одним із головних чинників, що загрожують інвестиційно-інноваційній безпеці держави. У документі зазначається, що спостерігається високий рівень тінізації економіки та поширене відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом. Тіньова економіка та корупція корелюють між собою, оскільки тіньова економіка сприяє зростанню масштабів корупції, яка у свою чергу є основою функціонування тіньової економіки. Крім того, корупція є одним з основних джерел доходів, одержаних злочинним шляхом, а також ключовим елементом для багатьох схем їх легалізації.

Аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень [13-15] та вивчення практичного досвіду подолання корупційних ризиків дозволяє зробити висновки, що запорукою подолання корупції є формування базису з трьох складових: наявність відповідного законодавства, працююча ефективна антикорупційна інфраструктура та цифровізація публічних послуг (рис. 1).

Важливе місце у цьому процесі посідає використання цифрових інструментів. Слід відзначити, що одним із стимулів цифровізації, в тому числі, з метою запобігання корупції, свого часу було підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом у 2014 р., якою було ініційоване забезпечення комплексного

розвитку електронного урядування відповідно до європейських вимог. Адже що більше послуг та процесів переносяться в онлайн середовище, тим прозорішою та доступнішою стає система. Відтак, цифровізація надання публічних послуг за рахунок усунення будь-якого посередництва у триаді «держава-бізнес-суспільство» є вагомим чинником запобігання виникненню корупційних ситуацій.

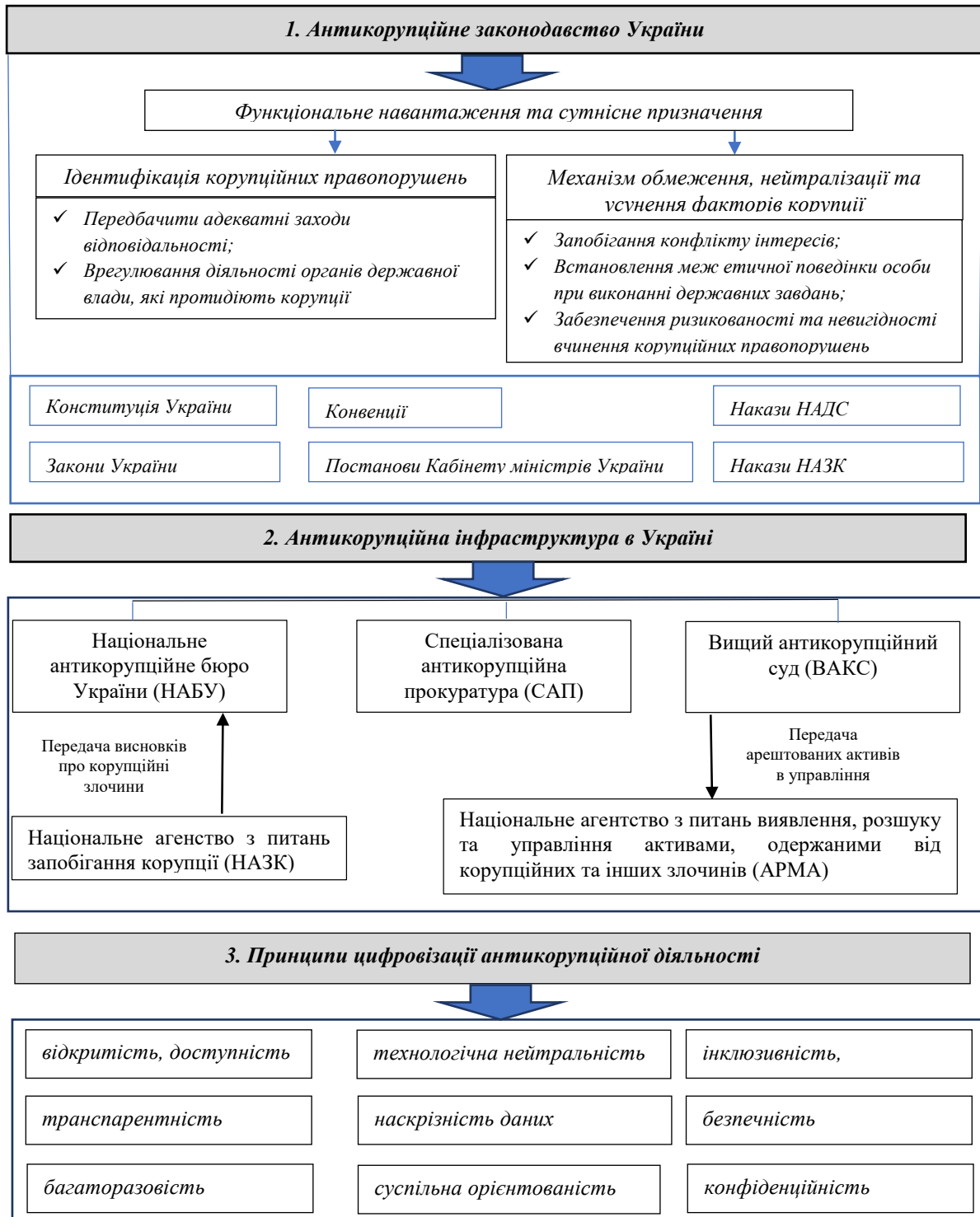

Рис. 1. Інституціональний базис подолання корупційних ризиків

Джерело: побудовано автором

Кібенко О. важливість цифровізації у контексті зниження корупційних ризиків ідентифікує цифрові інструменти як формат відносин “end-to-end direct online procedure” [16], який передбачає наявність трьох елементів:

- безперервність (англ. end-to-end), яка усуває необхідність паперових документів та безпосередніх контактів замовника і виконавця публічної послуги;
- безпосередність (англ. direct), що дозволяє здійснювати процедуру без втручання посередника чи компетентного органу, тобто самостійно кінцевим споживачем;
- онлайн (англ. on-line), що надає віддалений доступ шляхом використання вебмережі.

Цифровізація регіональних господарських систем, в умовах децентралізації владних повноважень набули вагомому впливу у контексті зазначених процесів попередження та подолання корупційних проявів, наразі потребує додаткової наукової уваги.

Цифровий розвиток регіонів України передбачає використання цифрових технологій у якості інструментів для забезпечення безперервного системного розвитку регіонів, що сприятиме підвищенню рівня життя та забезпечення безпеки громадян та економічного розвитку. Цифрова трансформація регіонів та цифровізація громад для побудови цифрової держави є пріоритетною метою Міністерства цифрової трансформації України. Варто зазначити, що цифрова трансформація регіонів є одним з напрямків роботи з реалізації Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, а також є частиною державних стратегій розвитку та планів міністерств та регіонів.

Серед основних законодавчих документів стосовно цифрового розвитку регіонів можна виділити Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки; Стратегію здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року, а також Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 року, яка закріпила цифрову трансформацію регіонів як один з ключових напрямів роботи Уряду, визначивши наступні пріоритетні цілі:

- підвищення рівня цифрової грамотності населення;
- забезпечення безперешкодного доступу до високошвидкісного Інтернету всіх населених пунктів (насамперед сільських та малих міст) та соціальних закладів;
- запровадження можливості отримання електронних послуг через смартфон;
- впровадження електронного документообігу;
- забезпечення електронної взаємодії між національними реєстрами, реєстрами органів місцевого самоврядування;
- переведення пріоритетних публічних послуг в електронну форму;
- впровадження регіональними органами влади відкритих даних;
- розвиток інструментів електронної демократії [17, 18].

Також восени 2022 року Україна долучилася до Програми «Цифрова Європа» до 2027 року, яка передбачає фінансування цифровізації європейських країн. Метою цієї програми є прискорення відновлення економіки та цифрова трансформація, що, безумовно, забезпечить входження України до Єдиного диджитал простору ЄС.

На особливу увагу заслуговує питання методології оцінки економічного та антикорупційного ефекту від цифровізації публічних послуг. Найменш дослідженим є питання впливу цифрових інструментів на корупцію, оскільки, на відміну витрат у вартісному або часовому вимірі, такий взаємозв'язок не настільки очевидний та складно відстежуваний. В такому дослідженні, безумовно, переважатимуть якісні фактори. Адже е-урядування є одним з інструментів запобігання корупційній поведінці посадових осіб за рахунок спрощення доступу громадян до інформації, прозорості, скорочення ланцюга і усунення посередників при наданні послуг. Все це суттєво обмежує корупційні прояви.

Одним із найпоширеніших методів вивчення впливу діджиталізації на корупцію є дослідження зв'язку між рівнем розвитку корупції та рівнем її сприйняття в суспільстві. На основі цих показників ООН щорічно розраховує E-Government Development Index (EGDI), а організація Transparency International пропонує індекс Corruption Perceptions Index (CPI). Що стосується останнього, то в 2022 році Україна отримала 33 бали зі 100 можливих в CPI (<https://www.transparency.org/en/cpi/2022>). Порівняно з 2021 роком значення індексу зросло на 1 бал, і Україна посідає 116 місце зі 180 країн у рейтингу Transparency International (у 2021 р. – 122 місце). Однак, з огляду на 10-річний період боротьби з корупцією та докладені зусилля, цей показник свідчить про “застій”, незважаючи на ряд позитивних змін у сфері антикорупційної політики (рис. 2).

Незважаючи на те, що в балах Україна підвищила значення CPI лише на 7 балів, але з 2012 року рейтинг нашої країни покращився зі 144 місця до 116, завдяки чому ми увійшли до числа 25 країн, які продемонстрували статистично значуще зростання (у цій групі також Вірменія, Ангола, Греція та Італія). Проте позитивні зміни, які відбулися після Революції Гідності були нівельовані низкою негативних подій, і з 2018 року покращення позиції України припинились.

На національному рівні вперше спроба такої оцінки відбулась в 2020 році, за результатами якої звіт «Антикорупційний та економічний потенціал е-послуг» [20] був підготовлений Офісом ефективного регулювання (BRDO) на замовлення Державного агентства з питань електронного урядування України (правонаступник – Міністерство цифрової трансформації України) та Фонду Східна Європа в межах USAID/UK.

В основу було закладено мету визначення економії у часовому та вартісному вимірі споживачами публічних послуг в онлайн-форматі, а також оцінено величину імпакт-фактору цифровізації на рівень корупції.

Рис. 2. Динаміка Індексу сприйняття корупції (CPI), оцінка Transparency International України
Складено автором на основі <https://www.transparency.org/en/cpi>

Розрахунки економічного ефекту базувались на різниці витрат для паперової (традиційної) процедури та нової (цифрової) отримання публічних послуг. Антикорупційний ефект визначався як економія витрат споживачів на хабарях при отриманні публічних послуг. Загальний висновок, який був зроблений в результаті проведеної комплексної оцінки: рівень корупції знижується по мірі зростання використання цифрових інструментів [19, с. 13].

В зазначеному Звіті було відмічено значний економічний ефект від запровадження онлайн-формату публічних послуг. Потенційна економія при переході на виключно цифровий формат становить 495 млн грн (або на 63% порівняно з витратами традиційного формату отримання послуг) – від 790 до 295 млн грн. Більше зменшення витрат отримують фізичні особи, в тому числі ФОП. Отже, якщо припустити, що економія часу не буде монетизована, 1,745 млн операцій на рік за досліджуваними послугами становлять 8,433 млн людино-годин (або 963 людино-років). Потенційна економія становить 4,354 млн людино-годин (або майже 500 людино-років). Завдяки онлайн-звертанням споживачів кількість випадків корупції зменшилася. За всіма послугами лише 24 (2%) користувачі з 1192 повідомили про корупційну ситуацію.

Результати опитування дали можливість також виявити основні фактори відмови споживачів від цифровізації публічної послуги та надання переваги традиційному офлайн-формату (рис. 3).

Презумпція корупції	<ul style="list-style-type: none"> Завдяки власному чи чужому досвіду користувач вважає, що без хабаря він не отримає послугу, тому заздалегідь готується до корупційних дій. У такому разі він автоматично обирає офлайн-формат, оскільки лише він передбачає контакт із чиновником. Альтернативно може звернутися до посередника.
Необхідність прискорення	<ul style="list-style-type: none"> Споживача з якихось причин не влаштовує максимальний термін надання послуги, тому він шукає спосіб прискорення. Оскільки задоволення такої потреби вимагає контакту, імовірно, такий користувач звернеться офлайн. Особливо це актуально для послуг зі значним максимальним терміном.
Неправомірна послуга	<ul style="list-style-type: none"> Користувач не може або не хоче виконувати певні принципи або організаційні умови надання послуги. Деякі такі випадки описано в розділі, присвяченому наданню довідки про несудимість. Аналогічно, спроби отримати послугу онлайн у такому разі не будуть результативними, тож користувач піде офлайн.
Корумпований чиновник.	<ul style="list-style-type: none"> Користувач виконує умови отримання адміністративної послуги, проте чиновник, який має право надавати або не надавати її, вимагає хабаря.

Рис. 3. Чинники відмови від цифровізації публічної послуги з боку споживача
Систематизовано автором на основі [20]

Віцепрем'єр – міністр цифрової трансформації Михайло Федоров наводить розрахунки у сумі 16,3 млрд грн. як сумарний економічний та антикорупційний ефект лише від електронних послуг в Дії у 2020-2021 роках. Міністерство цифрової трансформації продовжує запускати е-сервіси, які унеможливають корупційні прояви. За прогнозом Міністра, попередній результат за 2022 рік становить на рівні 48 млрд грн., в тому числі, запровадження Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (ЄДЕССБ) забезпечить економію у розмірі 3 млрд грн на рік, а цифрові лікарняні листи, окрім усунення корупційної складової їх оформлення, дозволяють зекономити 4 млрд грн. щорічно; сервіс «Єдина інформаційна система соціальної сфери» дозволить заощадити бюджету до 11 млрд грн щороку; 841 млн

грн. можна зекономити за рік завдяки семи іншим е-послугам. Також ефекту очікують від запровадження електронного акцизу на алкогольні та тютюнові вироби.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Процеси запобігання корупційним ризикам у сфері забезпечення економічної безпеки суттєво прискорились завдяки цифровізації надання публічних послуг, які реалізуються за принципом «всюди, наскрізь, постійно». З урахуванням стратегії децентралізації владних повноважень та перенесення багатьох рішень на регіональний рівень, цифровізація регіональних господарських систем набуває особливого значення, а економічні та антикорупційні ефекти формуються у тріаді «громадяни-бізнес-держава», які проявляються у вигляді економії часу, витрат та появи нових можливостей розвитку та самореалізації.

Проте виявлено, що користувачі можуть віддавати перевагу традиційній офлайн-процедурі внаслідок відсутності доступу до інтернету, бажання отримання оперативного зворотного зв'язку (наприклад, щодо повноти пакету документів та правильності їх оформлення), а також при бажанні вдатися до корупційних дій (наприклад, для прискорення отримання послуги). Серед екстернальних відносно споживача факторів можна відмітити недостатню пристосованість послуг для цифровізації (не всі послуги можуть бути якісно надані без особистого контакту); юридична та адміністративна недосконалість самих послуг, які переводять в онлайн формат; присутність в ланцюжку чиновників, які наділені правом ухвалення рішення; та наявність недоліків у функціонуванні інфраструктури е-урядування.

Відтак, можна зробити висновок про існуючі значні резерви розвитку цифровізації регіональних господарських систем, зокрема в частині надання публічних послуг та боротьби з корупційними проявами. Для цього обґрунтовано необхідність зміцнювати інституційний базис подолання корупційних ризиків, який передбачає розвиток трьох рівнів: антикорупційне законодавство, антикорупційну інфраструктуру та цифровізацію антикорупційної діяльності.

Література

1. Варналій З.С. Корупція як інституціональна загроза національній безпеці України. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі*: Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.) – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 59-63
2. Гбур З. В. Фактори впливу корупції на економічну безпеку та шляхи їх вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 21. С. 77-81. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5777&i=16>.
3. Мазур І.І. Антикорупційна політика в системі детінізації економіки. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі*: Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.) – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С.133-135.
4. Парфентій Л. А. Корупція як загроза економічній безпеці України. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації* : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». – Харків : ХНУВС, 2022. – С. 192-196.
5. Попело О., Іванова Н. Формування та реалізація антикорупційної політики в контексті забезпечення економічної безпеки держави. *Проблеми і перспективи економіки та управління*, 3(27), С. 29–36. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-3\(27\)-29-36](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-3(27)-29-36)
6. Samiilenko, H., Ivanova, N., Shaposhnykova, I., Vasylenko, L., Solomakha, I., Povna, S. (2021). Corruption as a Threat to Economic Security of the Country. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 21(12), 316-322. URL: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.12.44>
7. Шакун В.І. Тіньова економіка як джерело корупції. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі*: Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.) – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 42-46.
8. Шведова Г.Л. Корупція як загроза економічній безпеці України. *Юридичний вісник*, 2019, 1 (50). С.179-183
9. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
10. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією: Міжнародний документ від 04.11.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102
11. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 205. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» : Указ Президента України; Стратегія від 11.08.2021 №347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>
13. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsijna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf>
14. Паршина О. А., Паршин Ю. І., Савченко Ю. В. Економічна безпека в умовах діджиталізації: сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного суспільства. *Науковий вісник Дніпропетровського*

державного університету внутрішніх справ. 2019. № 2. С. 167–174. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2019/11/2-19-ua/31.pdf>.

15. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І.Семенченка, В.М.Дрешпака. Частина 5: Інструменти електронного урядування та електронної демократії у запобіганні корупції в органах публічної влади / [Ю. Б. Пігарев, І. С. Куспляк, В. М. Дрешпак]. К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. 58 с.

16. Кібенко О. Р. Діджиталізація як нова ера розвитку корпоративного права. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/145948-didzhitalizatsiya-yak-nova-erarovzvitku>.

17. Цифровізація - один з головних пріоритетів держстратегії регіонального розвитку | Асоціація міст України. *Новини | Асоціація міст України*. URL: <https://www.auc.org.ua/novyna/cyvrovizatsiya-odyn-z-golovnyh-priorytetiv-derzhstrategiyi-regionalnogo-rozvytku>.

18 Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Каб. Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text> (дата звернення: 17.08.2021).

19. Горюнов Д., Середюк С., Корнеєва Ю. *Антикорупційний та економічний потенціал е-послуг*. Офіс ефективного регулювання, 2020. 106 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Ub6eTgC3Alaid9jPa-XUbQgxSxGGTzWU/view>

20. Федоров вказав антикорупційний ефект від електронних послуг в Дії: мова йде про 48 млрд гривень URL: <https://proslav.info/fedorov-vkazav-antikorupcijnyj-efekt-vid-elektronnyh-poslug-v-diyi-mova-jde-pro-48-mlrd-gryven/>

References

- VarnaliiZ.S. (2017) “Koruptsiya yak instyutsionalna zahroza natsionalnij bezpetsi Ukrainy”, *Materialy II mizhnarnoi naukovopraktschnoi konferencii «Realizatsiia derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri»*, Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav, 8 hrudnia 2017, Kyiv, 59-63. (In Ukrainian)
- Hbur, Z. (2017), “Factors of influence of economic security corruption and ways for their solution”, *Investytsiyi: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience*, vol. (21), 77-81. <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5777&i=16>. (In Ukrainian)
- Mazur, I. (2017) “Antykoruptsiina polityka v systemi detinizatsii ekonomiky”, *Materialy II mizhnarnoi naukovopraktschnoi konferencii «Re-alizatsiia derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri»*, Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav, 8 hrudnia 2017, Kyiv, 133-135. (In Ukrainian)
- Parfentii L. (2022), “Koruptsiya yak zahroza ekonomichnij bezpetsi Ukrainy”. Aktualni pytannia zabezpechennia finansovoi bezpeky derzhavy v umovakh hlobalizatsii : zb. tez dop. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 17 liut. 2022 r.) / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, Nauk. park «Nauka ta bezpeka». – Kharkiv: KhNUVS, 192-196 (In Ukrainian)
- Popelo, O. and Ivanova, N. (2021), “Formation And Implementation Of Anti-Corruption Policy In The Context Of Ensuring The Economic Security Of The State”, *Problemy i perspektivy ekonomiky ta upravlinnia - Problems and Prospects of Economics and Management*, vol. 3(27), pp. 29–36. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-3\(27\)-29-36](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-3(27)-29-36) (In Ukrainian)
- Samiilenko, H., Ivanova, N., Shaposhnykova, I., Vasylenko, L., Solomakha, I. and Povna, S. (2021), “Corruption as a Threat to Economic Security of the Country”, *International Journal of Computer Science and Network Security*, vol. 21(12), pp. 316-322. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.12.44>
- ShakunV.I. (2017) “Tinova ekonomika yak dzherelo koruptsii”. *Materialy II mizhnarnoi naukovopraktschnoi konferencii «Realizatsiia derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri»*, Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav, 8 hrudnia 2017, Kyiv, 42-46. (In Ukrainian)
- Shvedova, H. (2019) “Koruptsiya yak zahroza ekonomichnij bezpetsi Ukrainy”. *Yurydychni visnyk*, 1 (50). 179-183 (In Ukrainian)
- “Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsij proty koruptsii” available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
- “Tsyvilna konventsiiia pro borotbu z koruptsiieiu”: Mizhnarodnyi dokument vid 04.11.1999 r. available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102
- Pro zapobihannia koruptsii [Elektronnyi resurs] : Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 № 1700-VII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2014. – № 49. – St. 205. – available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
- President of Ukraine (2021), Decree “On the Economic Security Strategy of Ukraine for the period until 2025”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>.
- Antykoruptsiina stratehiia na 2021-2025 roky. available at: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsiina-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf>
- Parshina, O. A., Parshin, Yu. I. and Savchenko, Yu. V. (2019), “Economic security in the conditions of digitalization: the current state and prospects for the development of the information society”, *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav - Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, vol. 2, pp. 167–174, available at: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2019/11/2-19-ua/31.pdf>.
- Pigarev, Yu. B. Kusplyak, I. S. and Dreshpak, V. M. (2017), *Elektronne uriaduvannia ta elektronna demokratiia [E-governance and e-democracy: training. help.: at 15 vol.]*, Chastyna 5: Instrumenty elektronnoho uriaduvannia ta elektronnoi demokratiia u zapobihanni koruptsii v orhanakh publichnoi vlady [Part 5: Tools of e-governance and e-democracy in preventing corruption in public authorities], FOP Moskalenko O.M., Kyiv, Ukraine.
- Kibenko, O., “Didzhitalizatsiia yak nova era rozvytku korporatyvnoho prava”. available at: <https://sud.ua/ru/news/blog/145948-didzhitalizatsiya-yak-nova-erarovzvitku>.
- Tsyfrovizatsiia - ody z holovnykh priorytetiv derzhstrategii rehionalnogo rozvytku | Asotsiatsiia mist Ukrainy. *Novyny | Asotsiatsiia mist Ukrainy*. available at: <https://www.auc.org.ua/novyna/cyvrovizatsiya-odyn-z-golovnyh-priorytetiv-derzhstrategiyi-regionalnogo-rozvytku>.
- Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnogo rozvytku na 2021-2027 roky : Postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 05.08.2020 r. № 695. available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text>.
- Horiunov D., Serediuk S., Kornieieva Yu. (2020), “Antykoruptsiinyi ta ekonomichnyi potentsial e-poslug. Ofis efektyvnoho rehuliuвання”, 106 p. available at: <https://drive.google.com/file/d/1Ub6eTgC3Alaid9jPa-XUbQgxSxGGTzWU/view>
- “Fedorov vказav antykoruptsiinyi efekt vid elektronnykh poslug v Dii: mova yde pro 48 mlrd hryven”. available at: <https://proslav.info/fedorov-vkazav-antikorupcijnyj-efekt-vid-elektronnyh-poslug-v-diyi-mova-jde-pro-48-mlrd-gryven/>